

የዓሲምባ ፍቅር

ደራሲ፣ ካሕሳይ ኣብራሃ ብስራት/አማኑኤል

ሃያሲ፣ በየነ/ጉራ ገብራይ፣ btesfu45@gmail.com

ደንግርክ

ግን ያውራ የነበረ፣ ግን ያርዳ የቀበረ

የኢትዮጵያ ህዝባዊ አቢዮታዊ ሰራዊት/ኢህአዴግ በ1967 ዓ.ም. አጋማሽ ትጥቅ ትግሉን በትግራይ ጀምሮ በ1985 ዓ.ም. በጎንደር/ቋራ በህወሓት/ኢህአዴግ ሙሉ በሙሉ የተመታና ዛሬ ታሪክ ብቻ ሆኖ የቀረ ሰራዊት ነው። እኔ አስከግውቀው ስለ ኢህአዴግ እስካሁን በመጽሐፍ ደረጃ የጻፉት ጓድ አስማማውና ጓድ ካሕሳይ/አማኑኤል ግንኙኤል ብቻ ናቸው። ጓድ አስማማው የጻፈው መጽሐፍ አግኝቼ ስላነበብኩት ስለ ኢህአዴግ መጻፍ ያለበት ገና ብዙ የተደበቀና ያልተደረሰ ታሪክ ሰፊ ስለሆነ በጀመርኩው ቀጥልበት ከማለት ውጭ ለጊዜው የምለው የለኝም። የጓድ አማኑኤል ግንኙኤል የዓሲምባ ፍቅርን ግን አግኝቼ ስላነበብኩት፣ ስለ መጽሐፉ ደራሲ፣ የመጽሐፉ ይዘትና ደራሲውን አስታከው በኢህአዴግ ህወሓት የ1970 የትግራይ ጦርነት ወቅት ትግራዊያን ጓዶችን እንደ ከሃዲዎችና የህወሓት ሰላዮች አስመስለው በትችት ስም ከቀረቡት የውሸት ውንጀላዎች ውስጥ መልስ ያሰፈሩባቸዋል ላልኩባቸው በቀደም ተከተል መልስ አስጣለሁ።

ከዛ በፊት ግን ጓድ አማኑኤል ግንኙኤል የዓሲምባ ፍቅርን በመጻፉ እስከ ዛሬ አጥቸው የነበረ ጉልበትና ድፍረት ስለሰጠኝ ጓዱን ከልብ እያመሰገንኩ፣ በትግሉ ጫዳ ለ18 ዓመታት ከቆየ በኋላ ዛሬ ታሪክ ሆኖ ስለቀረው ኢህአዴግ ያልተነገረ/ያልተጻፈ ታሪክ በትክክል እንዲጻፍና እንዲታወቅ፣ በሰራዊቱ ውስጥ የነበረን አባላት አተኩረንባቸው የምናውቀውን ከሰሜትና ከግል ፍላጎት ርቀን ሀቁን ብቻ ብንጽፍበት መልካም ነው የምላቸውን አከባቢዎች፣ ለናሙና ያህል አንዳንድ የማስታወሳቸው ክንዋኔዎችን እየጠቀስኩ ለማስቀመጥ አፈልጋለሁ።

የኢህአፓ/ሰ አመራር ሁሉም ነገር በሚሰጥር የሚሰራ የነበረ/የሆነ ድርጅት ስለነበረ/ስለሆነ የኢህአፓ/ሰ የተሟላ ታሪክ ለመጻፍ ከሁሉም በላይ ሀላፊነቱ የሚወድቀው ከከፍተኛ አመራር እስከ ታችኛው አመራር ድረስ በአመራር ላይ የነበሩ፣ ዛሬ የሆዳቸውን በሆዳቸው ይዘው ዝምታን መርጠው ቁጭ ብለው ያሉ ጓዶች ላይ መሆኑ ጥርጥር ባይኖረውም፣ ሁላችን እንደ ጓድ አማኑኤል እና ጓድ አስማማው ዓይነቶቹ በራስ አነሳሽነትና አፍላቂነት የምናውቀው ብንጽፍ የነዛ ሰማዕታት ምንነትና ታሪክ በትክክል በማሳወቅና ስለ ኢህአፓ/ሰ ሀቁን ለማወቅ ለሚፈልግ የኢትዮጵያ ህዝብ ትልቅ ውለታ እንደምገውልለት ምንም ጥርጥር የለውም። በተለይ ኢህአፓ/ሰ ምን ዓይነት ድርጅት እንደነበረ ከኢህአፓ/ሰ ጠላቶች ብቻ እየተነገረው ያደገና አሁንም እያደገ ላለው ወጣቱ ትውልድ ትክክለኛ የኢህአፓ/ሰ ታሪክ ከራሳቸው ከባለታሪኮቹ እንዲያውቅ ማድረግ የኛ የኢህአፓ/ሰ አባላት የነበርንና አሁንም ነን የሚሉ ሃላፊነትና ግዴታ መሆኑም መዘንጋት የለበትም። ስለሆነም ታሪካችን ሳይበረዝ በትክክል እንዲመዘገብ የምንፈልግ፣ ልንገናኝ የምንችል እየተገናኘን በቡድን፣ ይህ ዓይነት ዕድል የሌላን ደግሞ በግልም ቢሆን በሚቀጥሎት አከባቢዎች አተኩረን ብንጽፍ የተሟላ የኢህአዴግ ታሪክ ለመጻፍ መልካም ጀግር ይሆናል አላለሁ።

ሀ. ለወደፊት በሚጻፈው የኢህአዴግ ታሪክ ተክረት ሊሰጥባቸውና ሊጻፍባቸው የሚገቡ አከባቢዎች/areas

- ኢህአዴግ 1967 _ 1985 የ18 ዓመት በትጥቅ ትግሉ ቆይታው በትግራይ በዓጋመ፣ ክልተ አውላዕሎ፣ ምስራቃዊ ዓድዋ ገጠራጣ ክፍሎች ከጠላት አጽድቶ የመገቀሳቀሻ ወረዳውን አድርጎ የተገቀሳቀሰ፣ ህዝባዊ መዋቅሮችን ዘርግቶ የነበረና በህዝብም ጥሩ ተቀባይነት አግኝቶ የነበረ ሰራዊት ነበር። በጎንደር ክፍለሀገርም በጸለምት፣ በበለሳ፣ በቆላወገራ፣ በአርማምቦሆና በቋራ ወረዳዎች ሰፋፊ ወረዳዎችን ከጠላት ነጻ በማውጣት የተገቀሳቀሰ፣ ህዝባዊ መዋቅሮችን ዘርግቶ በህዝብም ተቀባይነት አግኝቶ የነበረ ሰራዊት ነበር። ኢህአዴግ በትግራይ ሆነ በጎንደር በተለያዩ ከተሞች በርካታ ወታደራዊ ሉፕሪሽኖችን በማድረግ በርካታ ድሎችንም አስመዝግቧል። ኢህአዴግ የኢትዮጵያ ብሄር ብሄረሰቦችን ከጫፍ አስከፍ ጫፍ አገድ ላይ አሳትፎ ያታገለ፣ ከተጫውገና ገበሬውን ሁሉ ያቀፈ፣ ዲሞክራሲያዊትና ሉዓላዊት ኢትዮጵያ እገድትመስረት ለሚደረገው ትግል ውድ ህይወታቸውን ለመስጠት ምንም ወደኋላ በማይሉ ኢትዮጵያዊያን ወጣቶች የተገነባ ሰራዊትም ነበር። ይህን ክቡር ዓላማ ይዞ የተነሳ ሰራዊት፣ ይህን ዓላማን እግቡ ለማድረስ በሚደረገው ትግል የሚከፈለውን መስዋዕትነት ለመክፈል ምንም ወደኋላ የማይሉ አባላት የነበሩት ሰራዊት፣ የሚያስፈልገውን የሰው ሃይል ከሁሉም ብሄር ብሄረሰቦችና የሀብረተሰብ ክፍሎች በቀላሉ ለማግኘት ችግር ያለነበረው ሰራዊት፣ በተገቀሳቀሰበት አከባቢ ሁሉ ህዝባዊ ድጋፍ ያልተለየው ሰራዊት...ወዘተ. ለምን ከ18 ዓመት የትግል ጉዞ በኋላ ታሪክ ሆኖ ቀረ? ለኢህአፓ/ስ ውድቀት መሰረታዊ ችግሩ ምንና የቱ ላይ ነበር? ኢህአዴግ እንደዚህ ታሪክ ሆኖ እንዲቀር በተለያዩ ጊዜ በተለያዩ ጠላቶች የተሰነዘረበት ዱላ እንዳለ ሆኖ የራሱ በድርጅቱ ውስጥ በተለያዩ ጊዜ የተከሰቱ የውስጥ ችግሮች ሚናስ ምን ነበር? የሚሉ ጥያቄዎች ገና በስፋት ተጠንተውና ተመርምረው ተገቢ መልስ ማግኘት ያለባቸው መሰረታዊ ጥያቄዎች ናቸው።
- የኢህአዴግ ከ1967_1970 ዓ.ም. የትግራይ ቆይታና እንቅስቃሴ ራሱ ከአገድ መጽሐፍ በላይ ሊጻፍባቸው የሚችሉ በርካታ ክንፍኔዎች ተከናውነዋል፣ ትግራይ የነበረው ሰራዊት በዚህ አጭር ጊዜ ብዙ ፈተናዎችም ገጥመውታል። ለመጥቀስ ያህል፣ የ1969 የደርግ የቀይ ሽብር እውጃና እርምጃ ያስከተለው የአዲስ መጪዎች ጎርፍ የትጥቅ ትግል ጀግን ቡድን እንደ አገድ ጉሪላ ሃይል ደረጃውን ጠብቆ ለማደግ አለመቻል፣ ባዲስ መጭዎችና በነባሮቹ አባላት መካከል የተፈጠረው የወታደራዊ ዲሰፕላንና አሰራር ልዩነት፣ ይህን ልዩነት ለማረም በሚል በአዲስ መጪዎች የሞብ እንቅስቃሴ የተገፋው እርማት እንቅስቃሴና አሉታዊ ውጤቱ፣ በሰራዊቱ ውስጥ አገጃ ተፈጠረ ተብሎ የተካሄደው እንቅስቃሴና ውጤቱ፣ የኢህአዴግ ህወሓት ከጅምሩ ጀምሮ የነበረው መጥፎ ግኑኝነት ወደ ጠርነት አድጎ የተካሄደው ጠርነትና ፍጻሜው...ወዘተ በርግጥ በዓሲምባ ፍቅር ውስጥ አልፎ አልፎ በተወሰነ ደረጃ የተጠቀሱ ቢሆንም ገና ብዙ ሊጻፍበት የሚገባ አከባቢ ነው።
- ትጥቅ ትግሉን በጎንደር/ጸለምት ለመጀመር በ1968 የተገቀሳቀሱት ሁለት ጋንታዎች የመጀመሪያ የጸለምት እንቅስቃሴ ራሱን የቻለ መጽሐፍ ሊጻፍበት የሚገባ ሌላ አከባቢ ነው። እነዚህ ሁለት ጋንታዎች ገና ጸለምት እንደገቡ ልክ ወሎ ለመጀመሪያ ጊዜ ገብተው በገሬው የከበባ ጠርነት ጠፍተው እንደቀሩ ጋንታዎች ዓይነት ህዝባዊ ከበባዎችና ጠርነቶች በተከታታይ ገጥሞአቸዋል። ተከታታይ ከበባዎችን እንደት አክሽን/አሸንፈው የጸለምትን ወረዳ እንደት እንደተቆጣጠሩትና ጸለምት የኢህአዴግ ማሳሰቢያ ማክከል ሆኖ ለረጅም ጊዜ እንዲያገለግል እንዳስቻሉት ራሱን ችሎ በሰፊፍ መተረክ ያለበት ራሱን የቻለ ሌላ አከባቢ ነው።
- ከትግራይ በኤርትራ በኩል ያፈገፈገውና በኤርትራ ለ5 ወራት ያህል የቆየው ሰራዊት ተከዜን ተሻግሮ፣ ወልቃይትን አቋርጦ ጸለምት የደረሰው በ1971 መባቻ ነበር። ይህ ሰራዊት ጸለምት ሲደርስ ጸለምት የነበረው ሰራዊት ላይ ደርግ ከበባ አውጆ የጸለምት ጠርነት ውስጥ ሆኖ ነበር። ከከበባው እነ

ማይጸምሪ፣ ዓዲ አርቃይ፣ ሀዋዛ የመሳሰሉ ከደርግ ነጻ ወጥተው የነበሩ ከተሞች እንደገና በደርግ የተይዘው ደርግ ወደ ማኸል ጸለምት እየገፋ የነበረበት ሁኔታ ላይ ነው ከኤርትራ ያፈገፈገው ሰራዊት ጸለምት የደረሰው። ከኤርትራ የፈገፈገው ሰራዊት ገና ከነበረበት ሁኔታ ገና ሳያገመግም በዚህ ከባድ ወስጥ መግባት ራሱን የቻለ ችግር ነበረው። ደርግ ወደ ማኸል ጸለምት እየገፋ እያለ የድርጅቱ አመራር ሰራዊቱን ወደ 4 ሪጅኖች በመከፋፈል 4 ሪጅኖች በ1971 ላይ ተመሰረቱ። 4ቱ ሪጅኖችም፣ ሪጅን 1 ጸለምት፣ ሪጅን 2 አርማምቦ፣ ሪጅን 3 በለሳ፣ ሪጅን 4 ቆላወገራ/ወልቃይት ነበሩ። እያንዳንዱ ሪጅን 3 ሃይሎችና ራሱን የቻለ የሪጅን አመራር ነበረው። የሰራዊቱ ጠቅላይ አመራርና በወቅቱ ሜዳ የተሰባሰበው የድርጅቱ ማእከላዊ ኮሚቴ አባላት እንዳሉ ተጠቃልለው ወደ ሪጅን 2 ከሄደው ሰራዊት ጋር ነበር የሄዱት። እነዚህ አራት ሪጅኖች ከአንድ ዓመት የተናጠል እንቅስቃሴ በኋላ በኢህአፓ/ስ ብተና እየተባለ በሚታወቅ እንቅስቃሴ ህልውናቸው አከተመ። እነዚህ አራት ሪጅኖች በየሪጅኖቻቸው ያደረጉዋቸው እንቅስቃሴዎች፣ በየሪጅኑ ይህ ብተና የሚባለው እንቅስቃሴ ምን ይመስል እንደነበረ፣ ...የየሪጅኑ ትክክለኛ ሁኔታ የሚታዩበት ራሱን ችሎ መጻፍ ያለበት ይሆናል። ሌላ በሪጅን 3 የአባላት ብተና ከሌሎች ሪጅኖች ለየት ያለ ክስተት ተከስቶ ነበር። የተወሰኑ ወደ ከተሞች ሲገቡ፣ በጣም ጥቂት ደግሞ ወደ ጸለምት በመምጣት ጸለምት የነበሩ አባላትን ሲቀላቀሉ፣ የማይናቅ ቁጥር ያለው አንድ ቡድን ተደራጅቶ ከነበው መሳሪያ የተመረጠውን ይዞ ወደ ትግራይ በመሄድ በሀወሓት ድጋፍ የኢትዮጵያ ህዝብ ዲሞክራሲያዊ ገቅናቄ/ኢህዴግ በሚል ተደራጅቶ ከሀወሓት ስር ትግሉን ቀጠለ።

➤ ብተና እየተባለ የሚታወቀው ራሱ በሰፊው መጠናትና መመርመር ያለበት ሌላ እጅግ ውስብስብ አከባቢ ነው። አንድ ድርጅት/ሰራዊት ከነበሩት አመራሩ ሆነ አባላቱ ብዙሃኑ ጥለውት ሄደው ውሁዳኑ ብቻ የቀረቡት ሁኔታ እንዴትና ለምን ተፈጠረ? ያ ሁሉ አባል ኡነት እንደሚባለው በተወሰኑ በታኞች በሚባሉ ግለሰቦች ስብከትና ፕሮፓጋንዳ ነው የተበተነው ወይስ ችግሩ ሌላ ነው? ኡነት ያ ሁሉ ታጋይ የትግሉን ውጣ ውረድ ለመቋቋም ስላልቻለ ነው እንደዛ የተበተነው? .... ወዘተ. የመሳሰሉ ጥያቄዎች በስፋት ተጠንተው መመለስ ያለባቸው ናቸው። በዚህ በብተና ዙሪያ በሚደረገው ጥናት ሆነ ትክክለኛ ታሪክ መጻፍ ላይ አሁንም ይበልጥ ሃላፊነቱ የሚወድቀው በአመራር የነበሩና በህይወት የተረፉ ጓዶች ላይ ቢሆንም እያንዳንዳችንም ቢሆን ስለ ሁኔታው የምናውቀውን በመጻፍ በኩል ግዴታችን ልገወጣ እንደሚገባን መታወቅ ያለበት ይመስለኛል።

➤ ብተና እየተባለ በሚታወቀው የኢህአፓ/ስ አብዝሃ አመራሩና በርካታ አባላቱ ድርጅቱን ለቀው ከሄዱ በኋላ፣ ሪጅን 2፣ ሪጅን 3ና ሪጅን 4 እንዳሉ ታጠፉ። ሪጅን 1/ጸለምት ከሪጅን 3ና ሪጅን 4 የተረፉትን አባላት ጨምሮ በድጋሚ ሜዳ የቀረው ኢህአሰ ማሰባሰቢያ ሆነ። በወቅቱ በጸለምት በተሰራው ድርጅታዊ ስራ በርካታ አርሶ አደሮች ጓዶች ወደ ሰራዊቱ መቀላቀል ጀምረው ስለነበረ እነዚህ ከሪጅን 1፣ ሪጅን3 እና ሪጅን 4 ከብተና ተርፈው በጸለምት የተሰባሰቡት አባላት የጸለምት አርሶ አደር ጓዶችን በመያዝ እንዳዲስ በመዋቀር በጸለምት እንቅስቃሴአቸውን ቀጠሉ። አብዛኛው አባል ድርጅቱን ለቆ መሄዱን የተረዳ ደርግ ጸለምት በቀረው ኢህአሰ ላይ አጠቃላይና ተከታታይ ከባድ በማድረጉ ከብተና በኋላ በጸለምት የቀረው ትንሽ ሰራዊት በጸለምት ትግሉን የመቀጠል ዕድሉ አከተመ። በዚህ ጊዜ አመራሩና በሰራዊቱ ውስጥ የነበሩ ሲኒየር አባላት ከገግዲህ በጸለምት አሁን ባለገ ህይል ትግሉን መቀጠል ስለማገኘታል ቆላ ወገራን አቋርጠን ወደ ሪጅን 2 እንሂድና ከሪጅን 2 ጓዶች ጋር ተቀላቅለን ትግሉን በሪጅን 2 በኩል ሱዳንን ጀርባችን አድርገን እንቀጥል የሚለውን ወሰነው ወደ ሪጅን 2 ለመገቀሳቀስ ዝግጅት ተጀመረ። ዝግጅቱ ተጠናቆ ወደ ቆላ ወገራ እንቅስቃሴ ለመጀመር ከደጋ ጸለምት ሙሉ በሙሉ አፈግፍገው ወደ ቆላ ጸለምት ብራ ዋሲያ እንደደረሱ የሪጅን

2 ዓይነት ወደ ሱዳን ጠቅልለው መግባታቸውን የሚያውቅ የነበረ አቶ መርሻ ይህን መርዶ ለሰራዊቱ አመራር አረዳ። የሰራዊቱ አመራርም ይህን ለብቻችን ስምስጥር ይዘን መቀጠል ስለማንችል ሲኒየር አባላትን ስለ ጉዳዩ ማጣከርና ዓይኛ ምን እንደሚወስኑም ከነሱ ጋር መምከር አለብን ብለው ሲኒየር አባላትን አሰባሰቡ ስለ ሪጅን 2 ዓይነት ጠቅልለው ወደ ሱዳን መግባትና ሪጅን 2 የሚባል አለመኖሩን ተናገሩ። የተሰባሰቡት ሲኒየር አባላት በጉዳዩ በስፋት ከተወያዩ በኋላ ትግሉን መቀጠል አለብን፣ ትግሉን እንደትና የት ላይ መቀጠል አለብን የሚለውን ለመወሰን ግን ሰከን ብለን በጥልቀት ለመወያየት ጊዜና ቦታ ያስፈልገናልና ከጅብሃ ጋር በመነጋገር ጅብሃ ቦታ እንዲሰጠን ይጠየቅ በሚል ተስማሙ። ጅብሃም እሺ ብለው ስለተስማሙ ሰራዊቱ ለሰፊ ውይይት ወደ ኤርትራ/በርቲያ ሄደ። በኤርትራ/በርቲያ በረሃ ወደ 5 ወር የፈጀ ሰፊ ውይይትና ክርክር እንደትና የት ትግሉ መቀጠል አለበት በሚለው ሁሉም አባላት ያሳተፈ ሰፊና ጥልቅ ሰሚናር ተካሄደ። ከዚህ 5 ወር ውይይት በኋላ አብዝሃው ትጥቅ ትግሉ በጎንደር መቀጠል እንዳለበት በመስማማት ወደ ጎንደር ሲመለሱ የተወሰኑ አባላት ወደ ጎንደር እንቅስቃሴ ሊጀመር ከቀናቶች በፊት በቡድን ከበርቲያ/ኤርትራ ወደ ሱዳን ወጡ። ይህ ከኤርትራ ወደ ጎንደር የተመለሰው ሰራዊት ጸለምት ሙሉ በሙሉ በደርግ ቁጥጥር ስር መልሶ ስለወደቀ፣ ወልቃይት ደግሞ በሀውላት ቁጥጥር ስር ስለነበረ በቀጥታ ወልቃይትን አቋርጦ ወደ ግጨው በረሃ ገባ። ግጨው በረሃን ማእከል በማድረግ በጸገደና አርማምቦ የተወሰነ እንቅስቃሴ ካደረገ በኋላ በተወሰኑ ከሰራዊቱ የከዱ አባላት ቢትወደድ አዳነና የተወሰኑ ሰዎቻቸው ከሱዳን ጠቅልለው ሀገር ቤት በመግባት ለመታገል መንገድ ላይ እያሉ ስለገደሉዋቸው የአርማምቦና ጸገደ ሀዘብ ከአህአሰ ጋር የነበረው ግኑኝነት ተበላሽ። የአርማምቦና የጸገደ የኢደህ አባላት የነበሩ አርባኞች ሀዘቡን አስተባባረው ኢህአሰ ላይ ጦርነት ከፈቱ። በዚህ ጦርነትም ከኢህአሰ በኩል እነ ዓድ ሓዲሽ በየነ፣ ዓድ ደንጅር፣ ዓድ ጂጋር፣ ዓድ ዓብደላ፣ ዓድ ዮሃንስ ሞሽዳያ፣ ዓድ ካሕሳይ፣ ዓድ ጠዓመና...መሰሎቹ ዓይነት ተሰው። ከሀዘቡ ወገንም በርካቶች ተሰው። ከዚህ ሁኔታ በኋላ ኢህአሰ ግጨውን ማእከል አድርጎ በአርማምቦና በጸገደ በኩል የሚደረገው ትግልና እንቅስቃሴ አከተመ። ስለሆነም ሰራዊቱ በሞልጋ በኩል አቋርጦ ወደ ቋራ በ1973 መጨረሻ ተሻገረ። ይህ ከበርቲያ/ኤርትራ እስከ ቋራ መግባት ያለው ሂደት ራሱ ችሎ በስፋት ሊመረመርና ሊጸፍበት የሚገባ ነው።

➤ ይህ ቋራ የገባው ሰራዊት ቋራን ማእከል በማድረግም እስከ 1985 እንቅስቃሴውን እስከ ጎጃም ድረስ አስፋፋ፣ በቋራና ዙሪያዎ ሰፊ አከባቢን ከጠላት ቁጥጥር ነጻ አወጣ፣ የሰራዊቱ ቁጥርም ወደ ባታሊዮኖች አድጎ ነበር፣ በርካታ ክፍልታትም ተመስርተው ነበር፣ ሰራዊቱንና በሱዳን የነበሩትን አባላቱን ሁሉ በፋይናስ ሊረዱ የምችሉ ሰፋፊ ራስን በራስ የመቻል ፐሮጀክቶችንም እስከ ማቋቋም አድጎ ነበር፣ ከቋራ በረሀ የሚሰራው ረዲዮ ጣቢያ እስከ መመስረትም ችሎ ነበር፣ የድርጅቱ መዋቅርም በጎንደርና በጎጃምም በበርካታ ወረዳዎች ዘርግቶ ነበር፣ ብዙውን የምዕራብ ጎንደር ቋራን የሚያወስኑ ወረዳዎችና እንዲሁም የተወሰኑ የጎጃም ወረዳዎችም ከጣላት ነጻ አውጥቶ መንቀሳቀሻ ወረዳዎቹን አድርጎ ነበር። ይህ የኢህአሰ ክፍል ከቋራ መግባት እስከ 1983 ያደረገው እንቅስቃሴ ራሱ ችሎ በሰፊው ሊተረክ የምችል ታሪክ ያለው ስለሆነ በዚህ እንቅስቃሴ ያለፉ ዓይነት ልዩሰብትና ሊጸፉበት ይሚገባ ራሱን የቻለ አከባቢ ነው።

➤ 1983 ግንቦት ከደረግ መውደቅ ማግስት ሀውላት/ኢህአዴግ ኢህአፓ/ስ ላይ ሃይሉን አሰባሰቦ ዘመቻ ከፈተ። በሱዳን የነበሩ የድርጅቱ ጸ/ቤቶችን ዘጋ፣ ገበረቶቹን እንዳለ ወረሰ፣ ሱዳን የነበሩ የድርጅቱ አባላት የሰደተኝነት መብታቸውን በመገጠቅ የቁም እስረኞች እንዲሆኑ አደረገ። በርግጥ ሀውላት ኢህአዴግ ኢህአፓ/ስ ላይ እንደሚዘምት አስቀድሞ ይታወቅ ነበር። ከዚህ አገጻር እንደተለመደው የድርጅቱ አማራርም በሚስጥር ዝግጅት ሊያድር እንደምችል ይገመት ነበር። ዝግጅቱ ኢህአሰ የቋራን

ህዝብ ይዞ የህወሓት/ኢህአዴግ ከበባን ይከላከላል የሚለው መሆኑ በሲኒየር አባላት ደረጃ የታወቀው ግን ልክ ጦርነቱ ሊጀመር አከባቢ ነበር። መካናይዝድ የሆነ ሰራዊት ይዞ የመገግስት ስልጣን ከተቆጣጠረ ህይወት ጋር ገና በሁለተኛ የጉራላ ዕድገት ደረጃ ላይ ያለ ሰራዊት ይዘህ ፊት ለፊት እላተማለሁ ማለት አዋጭ እንዳልሆነ በግልጽ የታየበት ጦርነትም ከህወሓት/ኢህአዴግ ጋራ ተጀመረ። ገና ጦርነቱ እንደተጀመረ ብዙ አባላት ተሰዱ። 4 የማእከላዊ ኮሚቴ አባላትና የተወሰኑ ሲኒየር አባላት ያለቡት ቡድን ገና በጦርነቱ መጀመሪያ ተማረኩ። አላጥሽ በሚባል በረሃ ላይ የነበረው ማእከላዊ ቤዝ በህወሓት ቁጥጥር ስር ወደቀ። በመቀጠልም ሰራ የቋ አከባቢና ቋራ/ የቴዎድሮስ ከተማም በህወሓት ቁጥጥር ስር ወደቀ። ጦርነቱ እየቀጠለ እንደ ሄደም ብዙ አባላት እየከዱ ለህወሓት/ኢህአዴግ እጃቸውን መስጠት ጀመሩ። የተወሰኑም ወደ ሱዳን ገቡ። በዚህ ምክንያትም ሰራዊቱ ባምር ጊዜ ውስጥ በጣም ተመናመነ። ይህ በእንዲህ እያለ ግን የተወሰኑ ጥቂት ጓዶች የቋራ በረሃ ለቀን አንወጣም በሚል በቋራ በረሃ እንቅስቃሴያቸውን ቀጠሉ። እነዚህ ጓዶችም አንድ በአንድ በተለያዩ ጊዜ ከህወሓት/ኢህአዴግ ጋር ባደረጉዋቸው ውግያዎች በሙሉ በቋራ ተሰዱ። የኢህአስ ፍጻሜም ከነዚህ ጓዶች መስወደባቸው በኋላ በ1985 ሆነ። ይህ የኢህአፓ/ስ ከህወሓት/ኢህአዴግ ጋራ የደረገው ጦርነት ከመነሻው እስከ ፍጻሜው 1983 ግንቦት_1985 ያለው ጊዜ የጦርነት እንቅስቃሴ ራሱን ችሎ ሊጻፉበት የሚገባ ሌላ አከባቢ ነው።

እንደኔ እምነት ጓድ አማኑኤል ማንጁስ በራስ አነሳሽነትና አፍላቂነት ይህን የዓሲምባ ፍቅርን በመጻፉ እሱ ራሱ የተሳተፈባቸው የድርጅቱ እንቅስቃሴዎችና የነበው ሁኔታን ሚዛናዊ በሆነ መንገድ እንዲታወቅ አድርጓል። የሚያውቃቸው የነበሩ ሰማዕታት ታሪክ በህዝቡ ዘንድ እንዲታወቅና በተገቢ ደረጃ እንዲዘክሩ አስደርጓል። ለዚህ ስራውም ጓዱን አያመሰግንኩ ሌሎቻችንም የሱን አርአያነት በመከተል የየድርሻችን ለመወጣት እንዘጋጅ በማለት ይህን በዚህ ቋጭ በዓሲምባ ፍቅር መጽሐፍ ደራሲ ላይ ወዳለኝ አስተያየት ልቀጥል።

ለ. ጓድ ካሕሳይ/አማኑኤል ማንጁስ ጋር ያለን ትውውቅ፤

የዓሲምባ ፍቅር ደራሲ ጓድ ካሕሳይ አብራሃ፣ የያነው ጓድ አማኑኤል ማንጁስንና እኔን ያስተዋወቀን ኢህአስ ነው። በ1967 መጨረሻ የኢህአፓ ትጥቅ ትግል ለመጀመር በውጭ ስልጥኖ ትግራይ/ዓሲምባ ከገባው ቡድን ወደ 8 የሚሆኑ አባላቱ ከድተው ወደ ዓዲግራት ከተማ እንደገቡ የትጥቅ ትግል ጀመረ ቡድኑ ቁጥር ስለተመናመነ ይህን ቡድን በሰው ሃይል ለማጠናከር ዓዲ ኢሮብ/ዓሲመባ ወርደን ነው ለመጀመሪያ ጊዜ ከጓዱ ጋራ የተገናኘውና የተዋወቅነው። ያኔ ትጥቅ ትግል ጀመረ ቡድን ለማጠናከር ሰው ሲፈለግ ጥሪውን ተቀብለን በአንድ ላይ ትጥቅ ትግል ጀመረ ቡድንን የተቀላቀልን፤ አማኑኤል ማንጁስ፣ ይዕቢዮ፣ ሐረጎት፣ ነጻነት፣ አረጋይ፣ አታክልቲ፣ ጀማል፣ ጸሃየ፣ ነመራ፣ በርሄ፣ ሽፈራው፣ ወርቁ፣ ዓሊጋዝ፣ ግርማይ፣ አለሙና በየነ ጉራ ነበርን። ይህ ቡድን ለመጀመሪያ ጊዜ በኢትዮጵያ ሜዳ በሰገንደ/ዓዲኢሮብ የመጀመሪያ ወታደራዊ ስልጠና ከውጭ ስልጠናው በገቡ ጓዶች የወሰደ ቡድንም ነበር። ከኛ በፊት ደብሳይ ካሕሳይ፣ ደበሱ ካሕሳይ፣ ኩማኒት፣ ቢገያም፣ ወልዱ፣ ሐዲሽ ዛህላይ ታፈረ፣ ዓወት ከውጭ ስልጥነው የገቡትን የተቀላቀሉ ጓዶች ናቸው። ከውጭ ስልጥነው ትጥቅ ትግል ጀመረ በሚል የሚታወቁት በትግል ሰማቸው እኔ የማስታወሳቸው፣ ሮባ፣ ጅግሳ፣ ግደይ፣ ሀዋዝ፣ ዘላለም፣ ጸሀየ፣ ሀይለ ቀጭኑ፣ ግርማይ፣ ጌራ፣ ሮብለ ናቸው።

ለጓድ አማኑኤል ማንጁስ የሚል ቅጽል የተሰጠው በወቅቱ ትጥቅ ትግል ጀመረ ቡድኑን ከተቀላቀልን ከሁላችን በዕድሜ ያነሰ ስለነበረ ነበር። በታሊም/ስልጠና ቆይታችን ወቅት፣ ምንም እንኳን አማኑኤል ማንጁስ በዕድሜም ሆነ በትምህርት ከሁላችን ያነሰ የነበረ ቢሆንም በሚሰጠው ወታደራዊ ሆነ ፖለቲካዊ ስልጠና በገታት ተሳታፊና የነበረውን ችግር/hardship በቆራጥነት ከማገኛችንም ባልተናነሰ ደረጃ የተወጣ ጎበዝ ልጅ

ነበር። ሌላ ጓድ አማኑኤል ማገጃስ ያልተረዳውን ለመረዳት ከማገምገሞችም በላይ ጠያቂ፣ የማይመስለው ሃሳብ ከመጣ አጥብቆ ተከራካሪ፣ ሃሳቡን ምንም ሳይደብቅ/ሳይሸፋፍን በግልጽ አቅራቢና አዲስ ነገርን ቶሎ ለመቀበል የምችል ብሩህ አእምሮ የነበረው ጎበዝና ገቁ ልጅ መኖሩም በዛው በታዕልም ቆይታችን ወቅት ለመታዘብ ችያለሁ።

ወታደራዊ ስልጠናውን ጨርሰን በሁለት ጋንታ ተከፍለን ወደ እንቅስቃሴ እንደተሰማራንም ባጋጣሚ ጓድ አማኑኤል ማገጃስና እኔ ጓድ ጅግሳ በሚመራት ጋንታ አብረን ስለተመደብና እኔ ወደ ህዝብ የማደራጀት ስራ እስከምመደብ አብረን ስተንቀሳቀስን ይበልጥ እንዳውቀው ረድቶኛል። ጓድ አማኑኤል ማገጃስ በምናደረገው የነበረ ፈጣን እንቅስቃሴ ከብዙዎቻችን የተሻለ ጥንካሬ የነበረው ልጅ ነበር። ስለሆነም ለተለያ ተልእኮ ከሚመረጡትና ይህን ተልእኮ በሚገባ ከሚወጡም አንዱ ነበር። ከዚህ በተጨማሪም ባረፍገባቸው መገደሮች ሁሉ ከህዝቡ ጋር ቀርቦ በማነጋገርና የሰራዊቱን ዓላማ በማስረዳት ከጋንታዋ ውስጥ ከነበርን ሁሉ የበለጠ ኢንሼቲቭ የሚወስድና ተሳትፎ ሲያደርግ እንደነበረም አውቃለሁ። ጓድ አማኑኤል ማገጃስ ከነበረው አዲስ ነገሮችን ቶሎ የመቀበል ችሎታው የተነሳም ባጭር ጊዜ ውስጥ በኢሮብ ህዝብ የሚነገረውን የሳህ ቋንቋ አጎላድጭ ቢሆን እስከመናገር ድረስ ሁሉ ደርሶም ነበር።

ሌላ መታወቅና መመስከር ያለበት ከውጭ ሰልጥነው የገቡ የትጥቅ ትግል ጀግን ቡድን ጓዶች ለጓድ አማኑኤል ማገጃስ ሆነ ለሌሎቻችን ከሀገር ቤቱ ለተቀላቀልናቸው አዲስ ወጣት አባላት የነበራቸው ፍቅር፣ አርአያነትና የተለየ እንክብካቤ ነው። እነዚህ ጓዶች ለኛ የነበራቸው ፍቅርና እንክብካቤ እኛ አዲሶቹ ደግሞ በጓዶቹ ላይ ልዩ እምነትና ፍቅር አሳድረን እንደ አርአያዎቻችን እንድናያቸው አድርጎን ነበር። በተለይ በወታደራዊ አመራር ማሰልጠንና አመራር አሰጣጥ ላይ እነ ጓድ ሮባ፣ ጓድ ጅግሳ፣ ጓድ ግደይ፣ጓድ ሮብለ ዓይነቶቹ ከፍተኛ ሚና እንደነበራቸው መታወቅ አለበት። በመደበኛ ሰራዊት ደረጃ ከኢትዮጵያ ሰራዊት ስልጠነው ከመጡት ወታደራዊ መሪዎች ወጭ ኢህአስ ካፈራቸው የሀይል ሆነ ጋንታ መሪዎች አብዛኛዎቹም የነዚህ ጓዶች ስልጣኞች ወይም እነዚህ ጓዶች ያሰለጠኑባቸው በተራቸው ያሰለጠኑባቸው መሆናቸውም መታወቅ አለበት። ጓድ አማኑኤል ማገጃስም ሰራዊቱን እስከተወበት ጊዜ ድረስ ጥሩ አመራር ሲሰጡ ከነበሩ ብቃት ከነበራቸው ጋንታ መሪዎች አንዱ መኖሩ መታወቅ አለበት።

ሌላም ጓድ አማኑኤል ማገጃስ በመጽሐፉ ውስጥ ከጠቃቀሳቸው የወሎ፣ የበለሳ... እንቅስቃሴዎች በተጨማሪ፣ በ1968 ኢህአስ ገና በ4ና በ6 ጋንታ ደረጃ እያለ ሰፊውን የዓጋመ፣ ክልተ አውላዕሎና አንዳገድ የዓድዋ ገጠራማ አከባቢዎች ከጠላት ለማጽዳትና የሰራዊቱ መንቀሳቀሻ ወረዳዎች ለማድረግ በተደረገው ፈጣንና እልህ አስጨራሽ እንቅስቃሴ ሁሉ በብቃት ከተሳተፉ አንዱም ነው። ከዚህ በተጨማሪም በሳባ፣ ዓዲ አውዓለ፣ እንትጫ፣ ዓዲግራት፣ ውቅሮ፣ አጉላዕ፣ዓብዬ ዓዲ፣ የጭላ...ወዘተ.በተካሄዱና ሁሉም በድል ከተጠናቀቁት ወታደራዊ ኦፕሬሽኖች በአብዛኛዎቹ የተሳተፉና ግዳጃቸውን በተገቢ ደረጃ ከተወጡ ጓዶችም አንዱ ነው።

ሐ. በዓሲምባ ፍቅር መጽሐፍ ላይ ያለኝ አስተያየት፣

የዓሲምባ ፍቅር ላይ በመደገፍ እና በመቃወም የተለያዩ ትችቶች በተለያዩ ተቺዎች ቀርበው መጽሐፉን ከማገባቤ በፊት ሆነ መጽሐፉን ካነበብኩ በኋላም ተመልክቻለሁ። ከአንዳንድ ትችቶች ይዘት ለመረዳት እንደሚቻለው የዓሲምባ ፍቅር መጻፉና በተለይ በጓድ አማኑኤል ማገጃስ መጻፉ ብዙ የተዋጠላቸውና የወደዱት እንዳልሆነ ከሰነዘሩባቸው ትችቶችና አንዳንዶችም በትችት ስም በደራሲውና በአንድ ብሄረሰብ አባላት ላይ ካነጣጠረው የውሸት ውገጃላቸው በቀላሉ መረዳት ችያለሁ። በሌላ በኩል ደግሞ የዓሲምባ ፍቅር

ደራሲ የጀመረው በጎ ጅግሮ አድገቱ ቢሰተካከል፤ ቢብራራ ያሉዋቸው አከባቢዎች ላይ አስተማሪ የሆነ ትክክለኛ ትችት የሰነዘሩም ለመመልከትም ችያለሁ።

የመጽሐፉን ይዘት ስንመለከት፤ ጓድ አማኑኤል በመጽሐፉ በመግቢያው ላይ እንደሚከተለው ይለናል፤ አጠቃላይ፤ "ይህ የትግል ታሪክ በ1960ዎቹ መጨረሻና በ70ዎቹ መጀመሪያ ዓመታት ለዲሞክራሲና ለፍትህ ሲታገሉ ህይወታቸውን የሰው ጓዶቹ ታሪክ ነው። በበኩሌ እንዚህ ጓዶቹን መዘከር፤ እንዲሁም ቤተሰብና ዘመድ ወዳጆቻቸው እንዲኮሩባቸውና፤ ምን ዓይነት ልዩ ሰዎች እንደነበሩ እንዲያውቁላቸው፤ አስካሁን አውቀው ከሆነም ተጨማሪ ምስክርነቱ ያገኘ እንዲያጠነክርላቸው ለማድረግ መሞከር ግዴታ የነው ብዬ አምናለሁ። ስለአለፉት ወገደሞቻችንና አሁንቻችን መስዋዕትነትና እውነተኛ የወገን ፍቅር ሰሜት ቢያገኝ የምናወቀውን ያህል በመገኘት መገንድ መመስከር አንዱ ሃላፊነታችን ነው።" ይላል።

ጓድ አማኑኤል ማገጃስ ይህን በመግቢያው ላይ ያስቀመጠውን ቃሉን በትረካው ውስጥ ጠብቆዋል? እሱ የሚያውቃቸውን የኢህአዴግ ሰማዕታትን አንዱ ካንዱ ሳያበላልጥ፤ ዘር ሳይለይ ሰማዕታት ጓዶችን ታሪክ በትክክል በአኩልነት መስክሮዋል ወይ የሚለውን ስመለከት መልሱ ባጭሩ አዎን ነው። ይህን በቀላሉ እሱ በተሳተፈበት በወሎው የመጀመሪያ እንቅስቃሴ ስለተሰው ጓዶች፤ በበለሳ ስለተሰው ጓዶች፤ በውቅሮ ኦፕረሽን ስለተሰው ጓዶች ከጻፈው ትረካና ምስክርነቱ በቀላሉ መረዳት ይቻላል።

በኔ እይታ፤ የዓሲምባ ፍቅር ከጅምሩ እስከ ፍጻሜው ጓድ አማኑኤል ማገጃስ ራሱን ማእከል አድርጎ ወደ ኢህአዴግ ከተቀላቀለበት ዕለት እስከ ሰራዊቱን ለቆየ ወጣበት ዕለት ድረስ ያለውን እሱ ራሱ የተሳተፈባቸው የሰራዊቱ እንቅስቃሴዎችን፤ በዚህ የሰራዊቱ ቆይታው ወቅት እሱና ጓዶቹ ያሳለፉትን ውጣ ውረድን በምገርም የማስተወስን ችሎታው ከነቀናቶቹና ቦታዎቹ ጭምር በመጥቀስ ለሁልም በቀላሉ ሊገባ በሚችል ግሩም ቋንቋ ቆንጆ አድርጎ የተተረከበት መጽሐፍ ሆኖ አግኝቼዋለሁ።

ጓድ አማኑኤል በመጽሐፉ በ1969 በሰራዊቱ ውስጥ ስለነበረው ምስቅልቅል የውስጥ ችግር፤ እርማት እንቅስቃሴ እየተባለ ስለሚጠራው ኢህአዴግ ያሸመደመደ እንቅስቃሴ፤ በሰራዊቱ ውስጥ በአገጃ ሰም ስለተከሰተው የውስጥ ችግር፤ በኢህአዴግ ህወሓት መካከል ከጅምሩ እስከ ፍጻሜው ድረስ የነበረው ግንኙነት፤ የ1970 የኢህአዴግ የህወሓት ጦርነት ምን ይመስል እንደነበረ፤...ወዘተ. ብዙ ማለት ስችል በጣም በግርድፋ ብቻ በመጥቀስ፤ እነዚህን ውስብስብና አክራካሪ አከባቢዎች ለሚመለከታቸው በመተው እሱን ብቻ በሚመለከቱና በተራ አባል ደረጃ በሚታወቁ ጉዳዮች ዙሪያ ማተኩሩ የጓዱ ህቀኝነት፤ ቅንነትና የኢህአዴግ ትክክለኛ ታሪክ መጻፍ ከልብ የሚፈልግ ቅንና ግልጽ ጓድ መሆኑ በግልጽ አመለካኝ ሆኖ አግኝቼዋለሁ።

ሌላ በዓሲምባ ፍቅር አጻጻፍ ላይ የተገነዘብከት አዲስ ክስተት እስከዛሬ በብዙ የፖለቲካ ድርጅት አባል የነበሩ/የሆኑ ጸሓፊዎች ከተለመደው ታሪክን ከፖለቲካ ጋራ እያደባለቁ መተረክ፤ ጥሩ ጥሩ ጎኑን ብቻ እያስቀመጡ የነበሩትን ስህተቶችና ድክመቶች እየደበቁ መተረክ በዓሲምባ ፍቅር ተሰብሮ ታሪክ ሚዛኑን ጠብቆ የተተረከበት ሁኔታም ተገንዝብደለሁ። ለምሳሌ ስለ ፍቅር ታሪኩ ሲተርክ እስከዛሬ ብዙ የድርጅቱ አባላት የነበርንም ሆነ አሁንም ነገ የሚሉ ደፍረው የማይናገሩለት ግን በተግባር በጓዶችና በጓዲቶች መካከል ስለነበረው የፍቅር ግንኙነት በተመለከተ ጓድ አማኑኤል በራሱና በጓዲት ድላይ መካከል የነበረው የፍቅር ግንኙነት በሚገልጽበት ክፍል በቀላሉ መረዳት ችያለሁ።

ጓድ አማኑኤል ማገጃስ በሱና በጓዲት ድላይ መካከል የነበራቸው የፍቅራቸው ታሪክ በመተረኩ በአገዳገዶች እንደ ትምክህተኛ፤ በሌሎች ደግሞ የህገድ ፍልም ዓይነት ልበወለድ ተራኪ በሚል ተጥላልቶ ቢነቀፍም፤

ባንዳገዶቹ ደግሞ ዛሬ በህይወት የሌሎች ራሷን መከላከል የማትችል ጓደኛት በዚህ መልክ ማገላትህ ተገቢ አይደለም በሚል ሂሳብ አስተያየት ቢሰነዘርበትም እኔ ግን ስለነበራቸው የፍቅር ግኑኝነት በግልጽ መቀመጡ ታሪክ ነውና እየተጻፈ ያለው መጻፍ ተገቢም ትክክልም ነው አላለሁ። በሁለቱ ጓደኞች መካከል በአገድ ወገድና ሴት ጓደኛት መካከል ሊኖር ከሚገባው ጓደኛ ግኑኝነት በተጨማሪ ለየት ያለ የፍቅር ግኑኝነት እንደነበራቸው በመጽሐፉ ውስጥ እንደተጠቀሰው የሚያውቁ በህይወት ያሉ ጓደኞች አሉ፤ እኔም ከነሱ አገድ ነኝ። ይህ የፍቅር ግኑኝነት በሁለቱ በጓድ አማካኝነትና በጓደኛት ድላይ ብቻ ተወስኖ የቀረ ሳይሆን በብዙ ጓደኞችና ጓደኞች መካከልም የነበረ ግኑኝነት መሆኑም ምስጥር አይደለም። ስለሆነ የጓድ አማካኝነት ማገገሙና የጓደኛት ድላይ ፍቅር እንደ አገድ ትልቅ ጉዳይ ተወስዶ አከራካሪ ለሆነ የሚገባ አይመስለኝም።

ሌላም ለኔ አገዳገዶች እንደሚሉት ጓድ አማካኝነት ማገገሙ ከጓደኛት ድላይ ጋር የነበረው የፍቅር ግኑኝነት በመጽሐፉ ውስጥ በማካተቱና በመተረኩ ጓድት ድላይም ያሳነሳት ሳይሆን ይበልጥ ትክክለኛ ምንነቷና ለድርጅትና ለትግሉ የነበራት ፍቅር ከምንም በላይ መሆኑ በግልጽ የተመሰከረበት፤ ጓደኛት ደግሞ ይበልጥ እንደትታወቅ፤ እንደትከበር፤ ጓደኞቿና ቤተሰቦቹም ይበልጥ እንዲያውቁትና እንዲኮሩባት የሚያደርግ ሆኖ ነው የገኘሁት። ምክንያቱም ጓድ አማካኝነት ማገገሙ በመጽሐፉ ከጓደኛት ድላይ ጋር የነበረው የፍቅር ግኑኝነት የገለጸበት አገላለጽና ጓደኛት ስትለው የነበረ ብሎ ያስቀመጠው ልብ ብሎ ያነበበ ሰው ጓደኛት ድላይ ለጓድ አማካኝነት ማገገሙ ፍቅር ቢኖራትም ከግል ፍላጎቷና ስሜቷ በፊት ትግሉን የምታስቀድም መሆኑን ከጅምሩ እስከ ፍጻሜው በግልጽ ተጽፎ ማየት ይችላል። ስለሆነም ለኔ ጓደኛት ድላይ በዓሲምባ ፍቅር የተገለጸችበት አገላለጽ ለጓደኛት ድላይ የነበረች ክብርና አድናቆት ጨመረልኝ እንጂ ፈጽሞ አልቀነሰብኝም። በመሆኑም ጓድ ካሕሳይ/አማካኝነት ማገገሙ በመጽሐፉ ጓደኛት ድላይም የገለጸበት አገላለጽ ታሪክን በታሪክነቱ ከማስቀመጥ ውጭ ሌላ አገኘን ያለበት ሆኖ አላገኘሁትም።

የጓድ አማካኝነት ማገገሙ የዓሲምባ ፍቅር በትግራይ፣ በጸለምት፣ በበለሳ፣ በወልቃይት፣ በአርማምቦ፣ በቋራ፣ በጎጃም ...ወዘተ. ስለነበረው የኢህአዴግ እንቅስቃሴ ታሪክ ለመጻፍ ለሚፈልጉ አዲስ መንገድ አሳይቷል፤ እንዲሁም ስለ ኢህአፓ/ስ ታሪክ ከባለ ታሪኮቹ ለመስማትና ለማየት ለሚፈልግ የኢትዮጵያ ህዝብ ደግሞ አሁን እየተጀመሩ ባሉ አዳዲስ ጅምሮች አገድ እርምጃ ጨምሯል ቢባል መጋነን አይሆንም። በኔ በኩል እስካሁን ካነበብኩዎቸው በኢህአፓ/ስ አባላት ነበርን በሚሉ ከተጻፉ ጽሁፎች የዓሲምባ ፍቅር ታሪክ ሚዛኑ ጠብቆ የተጻፈበትና ድር የማውቀው የነበረ የጓደኛ ሀቀኝነት፣ ግልጽነት፣ ላመነበት ዓላማ የነበረው ቆራጥነት በግልጽ የተመለከትኩበት መጽሐፍ ሆኖ አግኝቼዋለሁ። ስለሆነም ለወደፊቱ በኢህአፓ/ስ ውስጥ ያሳለፉት ህይወታቸው በትክክል ለመተረክ የሚፈለጉ ጓደኞች የሱን አርአያነት ቢከተሉ አይከፋም አላለሁ።

መ. በትችት ስም በትግርኛ ተናጋሪ የሰራዊቱ አባላት ላይ ለተሰነዘሩ የውሸት የጅምላ ውገጃላዎች መልስ

ዕድሜ ለዘመኑ ተክኖሎጂ በጓድ አማካኝነት ማገገሙ በተጻፈው የዓሲምባ ፍቅር ላይ በመደገፍም ሆነ በመቃወም የተሰነዘሩ በርካታ ትችቶች በተለያዩ ድረገጾች ወጥተው ለማገባት ችለዋል። የአገድ ደራሲን ድርሰት ይዘት የደራሲው ስብዕና ሳይነካ በጻፈው ታሪክ ይዘት መሰረት በመደገፍም ሆነ በመቃወም መተቸት የነበረ መቀጠልም ያለበት መሆኑ በሚገባ አምገብታለሁ። ከዚህ አገጻር በዓሲምባ ፍቅር መጽሐፍ ይዘት ላይ በመደገፍም ሆነ በመቃወም የተደረጉ አስተማሪ ትችቶችም ተገቢ ናቸው አላለሁ። ይህ በእንዲህ እያለ ከመጽሐፉ ይዘት ጋር ምንም ግኑኝነት የሌላቸው ደራሲውን አስታኮ በሰራዊቱ ውስጥ በነበሩ የአገድ ብሄረሰብ አባላት ላይ ያነጣጠሩ የውሸት የጅምላ ውገጃላዎች ግን ፈጽሞ ተገቢ አይደሉም መወገዝም ያለባቸው ናቸው። በተለይ እነወ/ሮ ጸዳለ አራት ሆነው፣ ማን ያውራ የነበረ ማን ያርዳ የቀበረ በሚል ርእስ ባሰራጩት ባለ 5 ገጽ መጣጥፍና አቶ ሸፈራው ማን ያውራ የነበረ እንዲሉ ለቀባሪው አረዱት እንዳይሆን በሚል ርእስ በጻፈው

ባለ 5 ገጽ መጣጥፍ ይህ የውሸት የጅምላ ውገጃላ በግልጽ ማየት ይቻላል። እነዚህ በነው/ሮ አጸደና በአቶ ሽፈራው በትግራይደያን ጓዶች ከሰነዘሩዋቸው የውሸት የጅምላ ውገጃላዎች ዋና ዋናዎቹ ናቸው የምላቸው የሚከተሉት ናቸው። አጠቅላላ፦

- ❖ "በመካከላችን እኛን መሰለው አብረውን በልተው፣ ጠጥተው የምንጠላውን የጠሱ መሰለው የልባቸውን ታማኝነት ለሌላ ድርጅት ያደረጉ ነበሩ፤"
- ❖ "የነዚህ ልባቸውን ለሌላ ድርጅት የሰጡ ሰዎች በኛ ውስጥ መሰገን የድርጅቱን የውስጥ ትግል በዋናነት እንድናየው በማድረጋቸውና ቤዝ ሊቀዳሩ ነው ብለው ሰራዊቱ ሳይሰማ ወያኔ እንድትሰማ በማድረግ በቂ ዝግጅት ሳይደረግ ጦርነት ውስጥ እንድንገባ ካደረጉን ምክንያቶች አንዱ ይመስለናል።"
- ❖ "ልገል የምንችለው በወያኔና በኢህአዴግ መካከል በሚደረገው ጦርነት ወገን ለይቶ ላለመዋጋት የተወሰነ የታማኝ ታጋዮች ድጋፍ ነው ቢሉን ይገባናል፤ አለዚያም ተልክኮሎችን ፈጽመናል ቢሉን ያስኬዳል።"
- ❖ "የወያኔ ሰርገን ገብ ጓድ ተቢያዎች ኢህአዴግ የሚያወጣውን የውጭ ፕላን ለወያኔ በማስተላለፍ ፣ ወያኔ ደግሞ ፕላኑን ለደርግ በማሳወቅ ደርግ ተዘጋጅቶ እንዲጠብቅና እንድንገመታ በማድረግ የጠላቱ ጠላት ወዳጅ ነው የሚለውን አገላለጽ በሰራ ላይ አውለውታል።"
- ❖ "ብዙ የትግራይ ተወላጆች የቲፕኤላፍ እና የኢህአዴግ ጦርነት በተፋፋመበት ጊዜ፣ ጦርነቱ ወደ ቤዝ በመጣበት ጊዜ ድርጅቱን ክድተዋል።"
- ❖ "ለአማኑኤል መሰሎቹ መክዳት ዋና ምክንያት ሃቁ ጦርነቱ ወደ ቤዝ መቃረብና በጦርነቱን የወያኔ ድል መቀዳጀት ስለተገነዘቡ ነበር።" ይሉናል።

ህወሓት/ኢህአዴግ በትረስልጣኑን ከያዘበት ከ1983 ጀምሮ እስከዛሬ ለ23 ዓመታት ህወሓት ለሚፈጽመው መረገ የለቀቀ ግፍና ወገጃል የትግራይ ህዝብን ተጠያቂ ማድረግ፣ በህዝብና በድርጅት መካከል ያለው ልዩነት ለማየት አለመቻል/አለመፈለግ፣ የትግራይ ህዝብ እንዳለ በህወሓት ተጠቃሚ አድርጎ መፈረጅና መነጠል፣ በተለይ በዲያሰፖራ በበርካታ ኢትዮጵያዊያን ዘንድ የነበረ አሁንም ያለ አስተሳሰብና እምነት ነው ። ይህ ዓይነት አስተሳሰብና እምነት የኢህአፓ አባላት ነበርን/ነን በሚሉ ውገኖች ውስጥም የነበረና ያለ፣ ውስጥ ለውስጥ ሲታገሉ ስብሰባዎች የነበረ ቢሆንም ኢህአፓ እንደ ድርጅት ህወሓትን እና የትግራይ ህዝብን አንድ ላይ ፈርጆ ያየበት ጊዜ አልነበረም/የለም፣ በድርጅቱ ውስጥ የታገሉ የተለያዩ ብሄር ብሄረሰቦች አባላቱን በዘር በመከፋፈል ያንድን/የትግራይ ብሄረሰብ አባላትን በጅምላ ድርም ሆነ ዛሬ እንደ ከሃዲዎችና የህወሓት ሰላዮች ነበሩ/ናቸው ብሎ የፈረጀበትና የከሰሰበት ጊዜና ሁኔታም አልነበረም/የለም። ኢህአፓ እንደ ድርጅት ይህን ያደርጋል የሚል እምነትም ፈጽሞ የለኝም።

ይህ በአንዲህ አደለ፣ ከላይ በግልጽ ለማየት እንደሚቻለው የኢህአፓ/ስ አባላት የነበሩ/የሆኑ እነው/ሮ ጸዳለ በቡድን አቶ ሽፈራው ደግሞ በግሉ በመከታተል በዓሲምባ ፍቅር መጽሐፍ ትችት ስም በ1970 የትግራይ የኢህአዴግ ህወሓት ጦርነት ወቅት ትግራይደያን በኢህአዴግ ውስጥ ሆነው ለህወሓት ሰልጠና፣ ሰራዊቱ በጠላት እንዲመታ አስደርገዋል፣ በጦርነቱ ወቅት ሰራዊቱን እየከዱ ሄደዋል በሚል በጅምላ ከባድ ክስ ከሰዋል። የኢህአፓ አባላት ነበርን/ነን በሚሉ ግለሰቦች ይህ ዓይነት አስነዋሪ የጅምላ ውገጃላ በትግራይደያን ላይ በይፋ በድረገጽ በጽሁፍ ሲቀርብ ይህ የመጀመሪያ ይመስለኛል። የድርጅቱ አባላት ነን/ነበርን የመሉ ግለሰቦች ይህ ዓይነት ውገጃ በይፋ ሲበትኑ ድርጅቱ ይህን እያየ እንዳለየ በዝምታ ማለፍ አለበት ወይስ የለበትም የሚለው እንዳለ ሆኖ፣ በበኩሌ ግን ይህ ዓይነት የውሸት የቅጥፈት የጅምላ ውገጃላ በዝምታ መታለፍ የለበትም ባይ ነኝ። ስለዚህም እነ ወ/ሮ ጸዳለና አቶ ሽፈራው በትግራይደያን የኢህአዴግ አባላት ላይ ከሰነዘሩዋቸው የጅምላ

የውሽት ውገጃላዎች መልስ ያስፈልጋቸዋል ያልኩባቸውን እንደሚከተው በቀደም ተከተል መልስ እሰጥባቸዋለሁ።

1. ትግራይን በኢህአዴግ ውስጥ ሆነው ለህወሓት ሲሰልጡ ነበር ስለተባለው፤

ማን ያውራ የነበረ ማን ያርዳ የቀበረ ነውና በኢህአፓ/ስ ወስጥ በተለይ በትጥቅ ትግሉ ትግራይን የነበራቸው ተሳትፎና ሚና ለመመስከር እችላለሁ ብዬ አምናለሁ። ለምን ብባል ትጥቅ ትግሉ በትግራይ ከተጀመረበት እስካበቃት ዕለት በቦታው ስለነበርኩ። በህወሓት የተጀመረውና ዛሬ ብዙ ኢትዮጵያዊን መርዞ ባለው በዘመኑ የጥላቻና የዘረኝነት ፖለቲካ የታወሩ እነ ወ/ሮ ጸዳለና አቶ ሸፈራው በኢህአዴግ ውስጥ የነበሩ ትግራይያንን በጅምላ በህወሓት ሰላይነት መፈረጃቸው እጅግ አሳምሞኛል፤ ለምን ቢባል በነ/ሮ ጸዳለና በአቶ ሸፈራው በሰላይነት የተፈረጁ ጓዶችን በሚገባ ስለማውቃቸው፤ ዛሬ በኢህአፓ/ስ ውስጥ የነበሩ ትግራይያን ቀርቶ የራሱ የህወሓት አባላት የነበሩ ብዙ ሽዎች በህወሓት ተቃዋሚነት የቆሙ መሆናቸው በሚገባ ስለማውቅ ነው።

ጓድ ጸሀየ ስለምን በጻፈው አጭር የዓሲምባ ፍቅር መጽሐፍ ትችት ላይ እንዳስቀመጠው፤ አቢዮቱ በፈነዳበት በ1967 የደርግን ስርዓት በትጥቅ ትግል ለመታገል የትግራይ ወጣቶች ሶስት ምርጫዎች ነበሩባቸው ማለት ኢህአዴግ ተሳታፊ እና ተሳትፎ ኢህአዴግን ገና ከጅምሩ የተቀላቀሉ የትግራይ ወጣቶች በወቅቱ ተሳታፊ በኋላ ወደ ህወሓት ስሙን የቀየረው እና ተሳትፎ ትጥቅ ትግል ልክ ኢህአዴግ በጀመረበት ወቅት የጀመሩ መሆናቸውንና የት የት ቦታ እንደሚገኙም በሚገባ እያወቁ ተሳታፊን እና ተሳትፊን ትተው ኢህአዴግ ምርጫቸው አድርገው የተቀላቀሉት። ብዙ የትግራይ ወጣቶች የብሄር ጥያቄን በተገቢ መንገድ የሚፈታ ህብረ-ብሄራዊ ትግል ላይ ከፍተኛ እምነት ስለነበራቸው ነበር ህብረ-ብሄራዊ የሆነውን ኢህአዴግ ከህወሓትና ተሳትፎ የመረጡትና የኢህአዴግ ትጥቅ ትግል ጀምሮ ቡድን ትግራይ/ዓሲምባ ከገባበት ዕለት ጀምሮ በብዛት ይቀላቀሉት ጀመር። ስለሆነም ከ1967 የመጨረሻ አጋማሽ እከከ 1969 የመጀመሪያ አጋማሽ ባለው ጊዜ ኢህአዴግ ከነበረው ሰራዊት ያለመጋነን ወደ 80%ቱ ትግራይያን ነበሩ ማለት ይቻላል። የኢህአዴግ አመራር ከነበረው አቅም አንጻር የሚቀበላቸው እየመረጠ በገደብ ስላደረገው ነው እንጂ ከትግራይ ከተሞች ሆነ ገጠር ሰራዊቱን ለመቀላቀል ወደ ዓዲ ኢሮብ ያገርፉ የነበሩትን ወጣቶች ሁሉ ቢቀበል ኖሮ የትግራይያን ቁጥር ከዚህም በላይ እጅግ ሊጨምር ይችል ነበር። ይህ ደግሞ በወቅቱ አመራር ላይ የነበሩ ጓዶች የሚያወቁት ህቅ ነው። ከዚህ በተጨማሪም ኢህአፓ/ስ በራሱ ድክመትና የውስጥ ችግር ትግራይን ለቆ እስከሚወጣ በምስራቃዊ ትግራይ በገጠርም ሆነ በከተሞች ከህወሓት ይበልጥ እንደሆነ እንጂ ያነሰ ድጋፍና ተቀባይነት እንዳልነበረውም አፈን ሞልቼ መናገር እችላለሁ። ኢህአፓ/ስ በውስጡ በተፈጠሩት ችግሮች፤ድክመትና በህወሓት በተደረገበት ግፊት ራሱ ትግራይን ለቆ ወጣ እንጂ አባለቱ ቀርቶ ራሱ የትግራይ ህዝብ ኢህአፓ/ስን ፈጽሞ አልከዳውም።

ሌላም የህወሓት ሆነ የተሳትፎ ዓላማ ምንነት በኢህአዴግ ውስጥ የነበሩ ትግራይያን ከማንም በላይ በግልጽ ያውቁ ነበር። በተለይ ህወሓት ከደደቢት/ሸረ ወደ ዓጋመ በመዘለቅ ተሳትፎን በዘገብላ እንዳለ መቶ ካጠፋ በኋላ፤ የትግራይ ነጻ ረገድ-ብሊክ ለመመስረት እንደሚታገል የሚገልጽ ማኒፌስቶውን ዘርግቶ ኢህአዴግ ከትግራይ ውጤልን ማለትን እንደጀመረ፤ የህወሓት ዓላማ ለሚቃወሙ ትግራይያን ሁሉ በተለይ ደግሞ የኢህአፓ/ስ አባላት ለነበሩ ኮራኹር አምሐራ/የአማራ ቡችሎች፤ ሸዋዊያን ተጋሩ በሚል በይፋ ፈርጆ መቀስቀስና ማጥላላት ከጀመረ በኋላ በኢህአዴግ ውስጥ ለነበሩ ትግራይያን የህወሓት ዓላማ በጣም ግልጽ ነበር። ስለሆነም በሰራዊቱ ውስጥ የነበሩ ትግራይያን ኢህአፓ ህወሓት ገና በእግጭጭ እያለ አስፈላጊ እርምጃ እንዲወስድ በተከታታይ መወትወታቸውና ሰሚ እንዳጡ በወቅቱ በሰራዊቱ አመራር ላይ የነበሩ ጓዶች የሚያውቁት ሌላ ህቅ ነው።

ሀቁ ይህ ሆኖ እያለ እነ ወ/ሮ ጸዳለ ትግራይ የኢህአዴግ አባላትን በጅምላ በህወሓት ሰላይነት ፈርጆ መወገጃላቸው አጅግ አስገራጫም አሳዛኝም ነው። ትግራይን በትግራይ፣ በወሎ፣ በጸለምት፣ በወልቃይት፣ በበለላ፣ በአርማምቦ፣ በቋራ... በተደረጉ ትግሎች ሁሉ ከጓደኞቻቸው ጋር ጎን ለጎን ታግለውና ተሰውተው፣ እያለ፣ በተለያዩ በድርጅቱ ውስጥ በነበሩ ችግሮችና ድክመቶች ድርጅቱን ቢተወም አገድም ኢህአዴግ ከድቶ ወደ ህወሓት የሄደ ትግራይ እንደሌለ እየታወቀ፣ ትግራይን በህወሓት ሰላይነት መወገጃል ታሪክ ይቅር ሊባል የማይችል ከባድ ወገኛል ነው። ስለሆነም ለወደፊቱ ይህ ዓይነት ስህተት እንዳይደገም በሆነ ርእሰ ጉዳይ ላይ ለመጻፍ ብዕር ከማገላታችን በፊት ከሰሜንና ከጥላቻ ራሳችንን ማጽዳት መልካም ነው አላለሁ።

2. ልባቸውን ለሌላ ድርጅት የሰጡ ሰዎች በኛ ውስጥ መሰግሰግ የድርጅቱን የውስጥ ትግል በዋናነት እንድናየው በማድረጋቸውና ቤዝ ሊቀዳሩ ነው ብለው ሰራዊቱ ሳይሰማ ወያኔ እንድትሰማ በማድረግ በቂ ዝግጅት ሳይደረግ ጦርነት ውስጥ እንድንገባ ካደረጉን ምክንያቶች አገዳ ነው፣ ስለተባለው

እርግጥ ነው በ1969 አጋማሽ ጀምሮ በትግራይ በነበረው ኢህአዴግ ውስጥ ትልቅ የውጥ ችግር ነበር። የዚህ የውስጥ ችግር ዋና ምክንያቶች ደግሞ በከተማ ደርግ በኢህአፓ ላይ ያወጀው ቀይ ሽብርና በድርጅቱ አመራር ውስጥ የተፈጠረውና ወደ አባላትም በከተማ የተዛመተውና እርስ በርስ ያፋጆ የአገጃጃ ችግር ወደ ሰራዊቱም መዛመት ነበር። ደርግ በኢህአፓ ላይ ቀይ ሽብር ዘመቻ አውጆ የኢህአፓ አባላትን እንደ አውሬ ማደገ እንደጀመረ፣ የድርጅቱ አመራር ውስጥ በወቅቱ ሀ እና ለ በሚል ሲገለጹ የነበሩ አመራር ጓዶች ከድርጅቱ አመራር ቢገለሉም የነሱ አስተሳሰብ የሚደግፉ አባላትና የቀረውን አመራር የሚደግፉ አባላት ሁሉ አገድ ላይ ተደባልቀው ነበር ወደ ትግራይ/ዓሲምባ በብዛት አገድ ጊዜ የመጡት። ስለሆነም ትግራይ የነበረው ኢህአዴግ የነዚህ በከተሞች በደርግ ቀይ ሽብር መፈናፈኛ ያጡ አዲስ አባላት ማሸሻና ማሰባሰቢያ ማክከል ወደ መሆን ተቀየረ። በመሆኑም በወቅቱ ገና በመጀመሪያ የጎረላ ዕድገቱ ደረጃ ላይ የነበረ አነስተኛ ሰራዊት ደረጃውን ጠብቆ ሊያድ የምችልበት ዕድሉ መነሳይ፣ በሰራዊቱ ውስጥ ስርዓት አለበኝነት፣ ለአገድ ጎረላ ሀይል ሀልውና ዋና መሳሪያ የሆነው ወታደራዊ ዲስፕላን ከሚገባ በላይ ላላ።

እነዚህ አዲስ መጭምጫ እንደዚህ በብዛት ወደ ትግራይ ከመምጣታቸው በፊት የነበረው ትንሽ ሰራዊት ወታደራዊ ኮማንድ በሚል መጠሪያ የሚታወቅ ጠንካራ፣ የጎረላ ሀይል ለመምራት ብቃት የነበረው አመራርና ውህደት የነበረው አነስተኛ የጎረላ ሀይል ነበር። ይህ አነስተኛ ሀይል አገድ የጎረላ ሀይል ሊኖረው የሚገባ ወታደራዊ ዲስፕላንና አሰራር በሚገባ የሚያውቅና የሚከተል ነበር። ይህ ጠንካራ ወታደራዊ ድስፕላንና ሰነድዓት ለአዲስ መጭምጫ አልተዋጠላቸውም፣ በተጨማሪም እነሱ የጠበቁትና ዓሲምባ ሆኖ የቆዩቸው ፈጽመው ሊጣጣሙ አልቻሉም። ስለ አገድ ጀግን የጎረላ ሀይል በመጽሐፍ ከማገብ ውጭ በተግባር ባልተፈተኑ አዲስ መጭምጫ ባገድ ጊዜ መጥለቅለቅና በድርጅቱ በከተማ ተጀምሮ የነበረው የአገጃጃ ችግር ወደ ሰራዊቱም መዛመት ትልቅ ችግር አስከተለ።

ከነዚህ አዲስ መጭምጫ አብዛኛዎቹ በወቅቱ የሰራዊቱ አመራር ሲከተሉ የነበረ ጠንካራ ድስፕላንና ወታደራዊ አመራር አልወደዱትም። ስለሆነም በኮማንዶና በነባር አባላት ላይ ሰፊ የማጥላላት ዘመቻ ጀመሩ። የሰራዊቱ አመራር/ኮማንድን በአምባገነንነት አወገዙት፣ የቆዩ የሰራዊቱ አባላትም ጭፍን የኮማንዶ አሸከሮች፣ ያልተማሩ፣ ማርክስዝም ሌኒዝም ያላነበቡና ያላጤኑ በሚል አወገዙባቸው። በወቅቱ በሰራዊቱ ውስጥ ከነበራቸው ከፍተኛ ቁጥር አገጻር በዚህ መልክ ከተወገዙት የድር አባላትም አብዛኛዎቹ ከሁለተኛ ደረጃ ትምህርታቸውን አቋርጠው ሰራውቱን የተቃላቀሉ ወጣት ትግራይን ነበሩ። እነዚህ በአዲስ መጭምጫ ክፉኛ የተወገዙትና በመጥፎ ዓይን መታየት የጀመሩት የቆዩ አባላት በአዲስ መጭምጫ እንደዚህ ዓይነት ዱላ ሲሰነዘርባቸው ይከላከልላል ብለው ያመኑት ድርጅት/በተለይ አመራሩ መውሰድ የሚገባውን እርምጃ

ሳይወሰድ ሲቀር፣ በጣም ሲያምኑዋቸውና በትክክል ሲመሩዋቸውና እንደ አርአያዎቻቸው ሲመለከቱዋቸው የነበሩ አመራራቸው እንደዛ ሲወገዝና ሲጨፈጨፍ፣ ዝም ብሎ የሚመለከት ድርጅት ምን ዓይነት ድርጅት ነው በሚል በድርጅቱ ላይ የነበራቸው እምነት እንዲላላ ሆነ። በተለይ ኢህአሰን እንዲሉ ያሾመደመደው በአዲስ መጭምጥ ሞብ ተመርቶ የተካሄደው እርግጥ እንቅስቃሴ በኋላ፣ ሰራዊቱ ብረት የታጠቀ የብዙሃን ድርጅት ዓይነት ሰራዊት ሆኖ ከቀረ በኋላ፣ ኢህአሰን እንደ አንድ ጉሪላ ህይወት ወታደራዊ ድስጥልንና ስነስርዓቱን ይዞ ሊቀጥልና ሊያድግ የሚችል ሃይል ይሆናል በሚለው ላይ በርካታ ነባር አባላት ተሰፋቸው መነመነ።

ሀቁ ይህ ሆኖ እያለ፣ ትግራይን ኢህአሰን ገና ከጅምሩ በመቀላቀል ያጠናከሩና ያሳደጉ ሆነው እያለ፣ በስመ እርግጥ እንቅስቃሴ ከሰራዊቱ አመራርና ከሌሎች ነባር አባላት ጋራ አብረው የተወገዙና የተመቱ ሆነው እያለ፣ እነሱ ግንባር ቀደም የድርጅቱ የውስጥ ችግሩ ግንባር ቀደም ገፈት ቀማሽ ሆነው እያለ፣ ትግራይን በትግራይ በኢህአሰን ውስጥ ለተከሰተው ውስጣዊ ችግር ተጠያቂ ለማድረግ መሞከር አህያውን ፈርቶ ዳውላውን ነው አላለሁ።

3. ብዙ የትግራይ ተወላጆች የቲፕኤለፍና የኢህአሰን ጦርነት በተፋፋመበት ጊዜ፣ ጦርነቱ ወደ ቤዝ በመጣበት ጊዜ ከድተዋል፣ ለክህደታቸው ዋና ምክንያት ደግሞ ጦርነቱ ወደ ቤዝ መቃረብና በጦርነቱ የወያኔ ድል መቀዳጀት ስለተገነዘቡ ነበር፣ የሚለውን በተመለከተ

የህወሓት አመራር በተገኘው አጋጣሚ ሁሉ ተጠቅሞ ኢህአፓ/ሰን ከትግራይ ጠራርጎ ለማስወጣት ዓላማና ፍላጎት እንደነበረው ሁሉም የሚያወቀው የማይካድ ሃቅ ነው። የህወሓት አመራር ይህን ዓላማውን ለማሳካት ቀን ተሌሊት ይሰራ እንደነበረም ምንም ጥርጥር የለውም። ይህ የህወሓት አመራር ኢህአፓ/ሰን ከትግራይ የማባረር ዓላማ መኖሩ የኢህአፓ/ሰን አመራርም አባላትም ጠንቅቀው ያውቁ ነበር። ይህ እየታወቀ ግን የኢህአፓ/ሰን አመራር በህወሓት አመራር ለሚሰነዘርበት ጥቃት ለመከላከል ወይም አስቀድሞ አከባቢውን ለቆ ለመውጣት ምንም ዓይነት ዝግጅት አልነበረውም። በኢህአፓ/ሰን አመራር በኩል ለመከላከል ሆነ ለማጥቃት ምንም ዓይነት ዝግጅት አለመኖሩን የተገነዘበ የህወሓት አመራር ደግሞ በ1970 ኢህአፓ/ሰን ከፍተኛ የውጥ ችግር ውስጥ በተዘፈቀበት ወቅት፣ ይህን አጋጣሚን ተጠቅሞ ኢህአሰን ከትግራይ ጠራርጎ ለማስወጣት ተዘጋጅቶ የኢህአፓ/ሰን አመራር ጥላንና እርምጃዎች የሚፈትሽበት የተናጠል እርምጃዎች ከጥር ጀምሮ መውሰድ ጀመረ። በመጀመሪያ በተናጠል በእንትጮ፣ በብዙት እና በሳዕሲዕ ጓዶችን በተለያዩ ጊዜ ገደለ። ቀጥሎ የካቲት መጨረሻ አከባቢ ሰበያ ላይ አንድ ቀን የፈጀ ግን ማንም ሰው ያለሞተበት የቶክስ ልውጥ በአንድ የህወሓት ህይወት በአንድ የኢህአሰን ህይወት መካከል ተደረገ። ቀጥሎ በማይ መረቶ/ነበለት መጋቢት 5 1970 አንድ የኢህአሰን ሃይል ላይ ሁለት የህወሓት ህይወቶች ከበባ በማድረግ ከሃይሊ በርካታ ጓዶች ተሰወ። ብዙዎችም ቆሰሉ። ከሞት የተረፉት ቁስለኞቻቸውን ይዘው ወደ ቤዝ/ዓዲኢርብ ተመለሱ። ይህ ሁሉ እየሆነ በኢህአሰን አመራር በኩል ምንም ዝግጅት አልነበረም። ቀጥሎ መጋቢት 19 1970 ብዙት ላይ ሁለት የኢህአሰን ህይወቶች በህወሓት በኩልም ሁለት ህይወቶች የተሳተፉበት ቀኑን ሙሉ የፈጀ ከባድ ውግያ ተካሄደ። ወደ ምሽት ላይ በሁለቱም በኩል ብዙ አባላት ሙትና ቁስለኛ ሆነው በሁለቱም በኩል የነበሩ ህይወቶች ተዳከሙ። በህወሓት በኩል ለተዳከሙ ህይወቶች እርዳታ ሲደርስላቸው በኢህአሰን በኩል ግን ምንም እርዳታ አልደረሰም። እነዛ የተዳከሙ ሁለቱ ህይወቶች ምንም እርዳታ ሳያገኙ ችግሩን በራሳቸው ብቻ እንዲጋፈጡት ተተወ። ከሁለቱ ህይወቶች በህይወት የተረፉ ጓዶች ቁስለኞቻቸውን ይዘው ወደ ቤዝ/ዓዲ ኢርብ ተመለሱ።

የህወሓት አመራር የጀመረውን ኢህአፓ/ሰን ከትግራይ ጠራርጎ የማስወጣት ዓላማውን ለመፈጸም ሚያዝያ 26 ሰራዊቱን በሚገባ አሰባሰቦ ከዓዲግራት ወደ አስመራ የሚወስደውን ዋና መንገድ ተሻግሮ በግዕድና በሰበያ በኩል ወደ ቤዝ/ዓዲ ኢርብ ተገባቀሰ። የህወሓት ወደ ቤዝ እየመጣ መሆኑ ያወቀ የኢህአፓ/ሰን

አመራር በቀጥታ መያዝ ከጫዳቸው ገብረት የተቻለው ያህል እንዲቀበር፤ የተቀረው በሙሉ እንዲቃጠል፤ ቤዝ የነበሩ ክፍልታት ሁሉ ወደ እንዳልገዳ እንዲያፈገፍጉ፤ በሰገገደ የነበረው ስለጠናና ክፍልታትም ወደ እንዳልገዳ እንዲገባቸው፤ ክፍልታት በሙሉ ቤዝ ለቀው እስከሚወጡ ደግሞ ሃይሎች የመከላከል ውግያ እያደረጉ ወደ እንዳልገዳ እንዲያፈገፍጉ ትእዛዝ አስተልልፎ እንቅስቃሴው ተጀመረ። ሚያዚያ 28 ህወሓት ወደ ዓዲ ኢሮብ በአዎና በኢስላምቶዳ በኩል መግባት ጀመረ። ኢህአፓ/ሰም መቅበር የሚቻለውን ገብረት ቀብሮ፤ የሚቃጠለውንም አቃጥሎ ቤዝ የነበሩ ክፍልታትን በዓይጋና ወርዓትለ በኩል እንዲያፈገፍጉ አሰደረገ። ሚያዚያ 30 ህወሓት ወደ ዓይጋ ዘለቀ፤ ኢህአፓ/ሰም አገዳለ ዓዲ ኢሮብ የነበውን ሀይሎች አሰባሰቦ ጠቅልሎ እንዳልገዳ ገባ። ግንቦት 1 ህወሓት ወደ እንዳልገዳ ዘለቀ፤ ኢህአፓ/ሰ ደግሞ ጠቅልሎ ወደ ሺመዛና/ኤርትራ ገባ። ህወሓትም መከታ/የእንዳልገዳ የጠረፍ መገደር ደርሶ መከታ ላይ ቆመ። ህወሓት መከታ ላይ የቆመውም ሽመዛና የጀብሃ ነጻ የወጣ የኤርትራ መሬት መሆኑ ህወሓት ስለሚያውቅና ወደ ሽመዛና ዘልቆ ኢህአሰገ እወጋለሁ ቢል ከጀብሃ ጋር እንደሚጋጭ ሰላወቀ ነበር መከታ ላይ የቆመው። ኢህአፓ/ሰም ሽመዛና ላይ እጁን ለጀብሃ ሰጠ።

ሀቁ ከላይ የተዘረዘረው ሆኖ እያለ፤ የኢህአፓ/ሰ አመራር የህወሓት ወረራ ለመከላከል ምንም ዕቅድ እንዳልነበረው እየታወቀ፤ የኢህአሰ ሃይሎች ከህወሓት ሃይሎች ጋር ውግያ ያካሄዱት ሶስት ጊዜ ማለት ሰበደ፤ ጫመደቶ/ነበለትና ብዙት ብቻ መሆኑ እየታወቀ፤ በተለይ የኢህአፓ/ሰ ዋና ቤዝ በነበረው ዓዲ ኢሮብ ከሸሽት ውጭ ምንም ዓይነት ውግያ እንዳልተካሄደ እየታወቀ አቶ ሸፈራው ጦርነቱ በተፋፋመበትና ወደ ቤዝ በተጠጋበት ጊዜ ብዙ የትግራይ ተወላጆች ከድተዋል ሊለን ይፈልጋል። ይህ ፈጽሞ ነጭ ውሸት ነው። በርግጥ ብዙ ጓዶች ኢህአፓ/ሰ የሚቃጠለውን ገብረት አቃጥሎ ጠቅልሎ ወደ ኤርትራ እየሸሸ መሆኑ ካረጋገጡ በኋላ በተለይ ትግራይን ስራዊቱን እየተወ. በየአቅጣጫው ተበታተነዋል። ግማሹ ለጀብሃ እጁን በመስጠት ወደ ወጭ ተሰዷል፤ ቁጥራቸው የጫዳናቅ ወደ ዓዲ ኢሮብ ተመልሰዋል። ወደ ዓዲ ኢሮብ ከተመለሱት የተወሰኑት ከህወሓት ጋር በተለያየ ጊዜ ባደረጉዋቸው መታኮሶች ተሰውተዋል። የተቀሩት በዓዲ ኢሮብ መቆየት የማችሉበት ሁኔታ ሲፈጠር እጃቸውን ለደርግ ሰጥተው፤ በደርግ ስር በሚልሻነት ተደራጅው ከህወሓት ጋር በተለያየ ጊዜ በተደረጉ ጦርነቶች ተሰውተዋል።

ማጠቃለያ፤

የኢህአፓ ሰራዊት ኢህአሰ ለምን ፈረሰ? የሚለው ከባድና ውስብስብ ጥያቄ ለመመለስ መገስኔዎቹን ሁለገብ በሆነና ከሰሜን ጉም በጠራ ዐይን መመልከትና ማጤገን ይጠይቃል። ይህን ለማድረግ ይረዳ እንደሆነ በሚል ለናሙና ያህል አገድአገድ የሰራዊቱ ታሪካዊ ክንፍኔዎችና ለሰራዊቱ ውድቀት መገስኔ ሊሆኑ ይችላሉ የምላቸው የውስጥና የውጭ ችግሮችን በአቅሜ ደረጃ ለመጠቃቀስ ሞክሯልሁ።

በሌላ በኩል ይህን ሀቅ አውቆ በመዘገጋት ወይም በግል ፍላጎትና በጠባብ የፖለቲካ አስተሳሰብ የተበከሉ አገዳገድ ግለሰቦች ኢህአሰ የፈረሰው የትግራይ ተወላጅ ጓዶች ውስጥ ለውስጥ ድርጅቱን እየሰረዱ ስላዳከሙት ወይም ደግሞ የትግራይ ህዝብ ሰራዊቱን ስላልተቀበለውና ስላላቀፈው ነው የሚል እንደምታ ያለው አቀራረብ ተመልክቻለሁ። ይህ ፈጽሞ ከኡነት የራቀና ሆን ተብሎ ታሪክን ለማጉደፍ የሚሰነዘር ተገኮልና ሴራ ነው ማለት እደፍራለሁ።

እንዲያውም እኔ በተዘዋወርኩባቸው የትግራይ ክፍሎች በሙሉ የትግራይ ህዝብ ለኢህአሰ ዓላማ ይሰጠው የነበረ ድጋፍና ተሳትፎ ለህወሓት ይሰጠው ከነበረው ድጋፍ የበልጠ እንጅ ያነሰ አልነበረም። ለምን ቢባል የትግራይ ህዝብ ታሪኩም እንደሚያስረዳው በኢትዮጵያ ሉዓላዊነትና አገድነት ከልብ የሚያምን፤ ለሀገሩና

ለባንደራው/አረንጓዴ፣ ብጫ፣ ቀይ ከፍተኛ ፍቅር ያለውና የሀገሩ አገድነት ለማስከበርም ከፍተኛ መስዋዕትነት የከፈለ፣ የህወሓት የመገንጠል ዓላማ ገና ከጥዋቱ ፈጽሞ ያልተዋጠለትና ዐቅም አጥቶ ነው እንጂ የኤርትራም መገንጠል የማይቀበል ኩሩ ኢትዮጵያዊ ህዝብ ነው።

የትግራይ ህዝብ ኢህአሰና ህወሓት በጋራ በተገባቀሱባቸው ቦታዎች ሲያነሳውና ሲጠይቀው የነበረ ለምን አገድ አትሆኑም፣ ለምን በጋራ የጋራ ጠላታችሁ የሆነውን ደርግ በጋራ አትታገሉም፣ ለምን አገድ ላይ ሆናችሁ አታታግሉም እያለ ነበር። እናገተ ስትጣሉ የሚጠቀመውና የሚጠናከረው የጋራ ጠላታችሁ የሆነው ደርግ ስለሆነ እባካችሁ ተወ. ተሰማሙ እያለ ነበር ዘወትር የሚማጸነው። ይህ ደግሞ ዛሬ በዕድል በህይወት የተፈረፈ ህቀኛ የኢህአሰ ሆነ የህወሓት አባላት ሊመሰክሩት የምችሉት ህቅ ነው ብዬ እገምታለሁ።

ዛሬ ላይ ቆሜ ትናንትን ወደ ኋላ መልስ ብዬ ሳሰበው እጅግ የሚያሳዝነኝ ነገር ቢኖር፣ የህዝቡን ምክርና ልመና ጆሮ ዳብ ተብሎ ለስልጣን ሽኩቻ በሁለቱ ህይሎች መካከል በተደረገው ጦርነት ከሁለቱም ወገን ለሀገራቸውና ለህዝባቸው ከፍተኛ ፍቅርና ህልም የነበራቸው፣ በርካታ ቆራጥ ታጋዮች ውድ ህይወታቸውን በለጋ ዕድሜያቸው እንዲከፍሉ መደረጉ ነው። ይህ አሳዛኝ ክስተት በገጠር በኢህአሰና በህወሓት ብቻ ተገድቦ የቀረ ሳይሆን በከተሞችም አእላፍ ወጣቶች በቡድን በኢህአፓና በመኪሶን... ተቧድነው እርስ በርስ የተፈጸሙትና አገድ ትውልድ እንዲመተር ያስደረገ አሳፋሪ፣ አሳዛኝና መራራ ታሪካችን ነው።

ይህ የመጠፋፋትና የኔ መንገድ ብቻ ህቀኛ ነው ፖለቲካ ታሪካችን አሁን ቆሟል፣ ለወደፊት አይደገምም ብሎ አፍ ሞልቶ ለመናገር የሚያስችል ሁኔታ ላይ ዛሬ እንገኛለን ብሎ ለመናገር የሚያስደፍር አይመስለኝም እና በሁላችን የ60ዎቹ ትውልድ አባላት ቢታሰብበት መልካም ይመስለኛል። ይህን እኔ ብቻ ህቀኛ ነገ ሌላው ሁሉ ስተተኛ ነው የሚለውን የፖለቲካ አካሄድና አስተሳሰብ አቁመን አዲስ አስተሳሰብና ሁሉንም ዓይነት ፖለቲካ ሊቀበል የምችል ስርዓት ለማምጣት ገና ብዙ ትግልና ረጅም ጉዞ የሚጠይቅ ይመስለኛል።

ያለፈው መራራ ታሪካችን ዘግተን ለወደፊት እንዳይደገም ለማድረግ ከልብ ከፈለግን ደግሞ መፍትሄ ሊሆን የምችለው ያለፈው ታሪክ በፖለቲካና በግል ስሜት ሳይበረዝ በታሪክነቱ በህቀኝነትና በቆራጥነት ለአዲሱ ትውልድ ለማቅረብ ከተቻለና ከዚህም መራራ ታሪካችን ትምህርት ለመቅሰም ከበቃን ብቻ መሆኑ ሊሰመርበት ይገባል።

ከመጠፋፋት ፖለቲካ ወጥተን ሁላችን ተክባብረን በጋራ በሰላም የምንኖርባት አገዲት የጋራ ዴሞክራሲያዊት ሀገር ለመድረስ ገና ብዙ ጉዞ መጓዝ አለብን። አሁን እያንዳንዳችን ይዘነው ያለነው አስተሳሰብና አካሄድ ለመቀየር በመካከላችን መካሄድ ያለበት ከባድና ፈታኝ ትግል ገና አልተጀመረም። የጋራ ሀገር ለመመስረት አንዳችን አንዳችንን ሳናገል በጥይት ሳይሆን በጠረጴዛ ዙሪያ በጥልቀት በመቻቻል፣ በመደማመጥና ሰጥቶ ለመቀበል በመጀጋጀት መወያየትና መመራመር የግድ ነው።

ኢትዮጵያ በነጻነቷ ኮርታ፣ በተለያዩ ህዝቦቿ ደምቃና አሽብርቃ፣ ድህነትና ኋላቀርገት አሸንፋ፣ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ተጎናጽፋ፣ በሰላምና በአገድነት ለዘለዓለም ትኑር!!!

በየነ/ጉራ ገብራይ

ጥር 2006 (January 2014)

